

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 1685. Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu episcop diecesan al Aradului, Orădli-mari, Ienopolei și al Halmagiului, precum și al părților adnesate din Banatul-Tișișan.

Iubitului cler și popor, iubiților deputați ai sinodului nostru eparchial: dar și îndurare dela Dumnezeu Tatăl și Dmnnul nostru Isus Christos!

Cu provocare la §§-ii 89 și 90 din Statutul organic, convocăm Sinodul nostru eparchial ordinaru al diecesei Aradului, la biserica noastră catedrală de aici, pe **Duminea Tomei, adeca pe 31 Martie (12 Aprilie) a. c.**, la 9 ore dimineța, în care și, după sevêșirea servițiului divin, va urma deschiderea Sinodului în sala Seminariului diecesan.

Arad, 20 Martie v. 1896.

Ioan Meșianu, m. p.
Episcopul Aradului.

Christos au inviat!

Astăzi se arată lumii în deplina ei splendoră strălucirea Dumneșirii.

Astăzi se sdobesce capul șerpelui, și se deschide Ceriul neamului omenesc.

Astăzi se plinesc, și se realizază profețiile testamentului vechiu despre nascerea și venirea în lume a Messiei celui făgăduit, despre patimile, mórtea și Învierea Domnului cea de a treia și.

Astăzi sinedriul din Ierusalim¹⁾ se rușinează de judecata, prin carea osândesce la mórte pre Domnul Ceriului și al pământului.

Astăzi neamul omenesc vede, și se convinge

¹⁾ Sinedriu a fost la iudovi un for compus din 70 de bêtărni, care sub președința marelui Archiereu decidea în mod independent de stêpânirea lumescă în afacerile religioșe. Sinedriul s'a inactivat la iudovi după eliberarea din robia Vavilonului, cefteuită prin Cir, regele Persiei la anul 536 înainte de Christos. Red.

că „întru smerenia Lui judecata Lui s'a ridicat, érá neamul Lui cine-l va spune.“²⁾

Astăzi se sigilează pentru veciniciă prin faptul vêđut al Învierii Domnului din mórți divinitatea invêțăturilor evangheliei.

Astăzi vede omul cu ochii ceea ce înzadar căutase multe veacuri înainte, astăzi află și vede calea și direcțiunea nimerită, pre carea mergând se-se pótă ridica la desevêșire, și prin acésta la bună stare și fericire.

Astăzi se inaugurează în lume „pacea cea de sus“ prin vieța cea nouă rêsărită din mormânt.

Astăzi încetă deosebirea dintre om și om prin faptul, că Ceriul ne-a decretat pre toți de fii ai lui Dumnezeu.

Astăzi bogatul și săracul împreună se bucură, și împreună prășnuiesc la masa cea bogată a darului dumneșiesc rêvêrsată asupra neamului omenesc prin mórtea și Învierea Domnului.

Astăzi se înalță prin credință tot sufletul creștinesc în o lume ideală, în o lume cerescă, în carea corul Cherușimilor și Serafimilor îl-chiamă a-se conforma în modul său de gândire și acțiune voinței celei vecinice a lui Dumnezeu depusă în doctrina evangheliei și bisericii Domnului, ca prin ascultare de acésta dumneșiescă doctrină se ducă o vieța pentru prémărirea lui Dumnezeu și fericirea sa proprie.

Astăzi ca nici când altă dată se inspiră lumea creștină de acésta voință a lui Dumnezeu menită a ne servi de lumină și de făclia aprinsă în calea cea necunoscută a acestei vieți trecetóre.

²⁾ Cuvintele: „Întru smerenia Lui judecata Lui s'a ridicat, érá neamul Lui cine-l va spune“ sânt o formulă de rugăciune, carea se întrebuintează la proscmediă, și semnifică, că Mântuitorul s'a dat pre sine de bună voință patimilor și mórții, ca se-se plinescă voința lui Dumnezeu și se-se dea satisfacțiune dreptății lui Dumnezeu greu vătamate prin păcatul strămoșesc, și că acésta dumneșiescă taină noi ómanii o putem înțelega numai prin ochii credinții. Red.

Astăzi și totdeauna ne plecăm și ne închinăm acestei vecinice și dumnezeiesci voințe, pentru ca lăpădându-ne de omul cel vechiu să-ne îmbrăcăm în omul cel nou pentru o nouă viață.

* * *

O nouă viață, o viață mai tinită, mai bună și mai fericită, este dorul și idealul poporilor, cari își prețuiesc, și voiesc să-și desvolte individualitatea lor în spirit creștinesc.

Acastă nouă viață este dorul și idealul și al nostru;  r pentru realizarea acestui dumnezeiesc ideal  ndreptariul unic ne este glasul Domnului depus în sfânta Lui evanghi  și în doctrina sfintei n stre biserici. Lupt m astăzi noi, biserica rom nesc , cu o mulțime de curențe și direcțiuni greșite.  n ac st  luptă avem însă o mare m ng i re, avem m ng i rea, c  fericitii nostri părinți și înaintași au avut de sigur și mai mari greutăți. Prin susținerea și ap rarea în mod nealterat a  nv țaturilor și sfintelor așezăminte ale bisericii, — biserica n str  biruitore a eșit din t te acele lupte. Urm nd astăzi și de astăzi înainte aceași cale și folosind în deplină măsură în lupta n str  pentru existență și desvoltare mijlocele, ce ni-le pune la dispozițiune biserica: doctrina, cultul și disciplina,  ilnic vom înainta în spirit creștinesc pre t te terenele vieții, pentru că biruință și triumf este caracteristica sfintei  ile de astăzi și preste tot a sfintei evanghii și a bisericii Domnului.

Ne trebuie multe nouă, bisericii și poporului rom nesc, mai cu seamă între grelele împrejurări ale vieții de astăzi. Pentru t te trebuințele aflăm însă chran  întru prisosință în doctrina sfintei evanghii și a bisericii n stre.

Filosofia caută,  r evanghelia Domnului spune, și constată adevărul. Curente greșite, cu cari ne găsim astăzi în luptă, și cari eman z  din vanitate și interese trec tore omenesci, — lovesc în evanghi  și biserică cu scop ca să slăbescă credință în Dumnezeu. Nu ne vom lăsa nici odată seduși de aceste curențe. Din contră, chiar pentru a-le paralisa, vom st ruir  ilnic a-ne întări și a înainta în credință n str  prastrat  nouă cu at tea jertfe aduse de b tr nii nostri.

Pentru întărirea și înaintarea neamului omenesc în credință în Dumnezeu a instituit biserica sfintele sărbători de preste an, și s rb toarea sărbătorilor, pre carea o s rb m astăzi.

 n actul dumnezeiesc, carele ni se  nfacis z  astăzi, prăznuim s v rșirea opului m ntuirii, exprimat prin cuv ntul Domnului scris de evangelistul Ioan: „s v rșitus'au.“ S'a s v rșit acest act, pentru ca omul să vadă calea spie des v rșire, și prin ac sta spre bună stare și fericire.  n ac st  evanghelică des v rșire, vedem noi astăzi și totdeauna progresul și înaintarea n str  pre t te terenele vieții

Christos au  nviat!

Instituirea lui Atanasie de Metropolit, și cele ce au urmat după ac sta.

După m rtea Metropolitului Teofil  nt mplat  în anul 1697 a fost ales de Metropolit ieromonachul Atanasie, fiul preotului din comuna Ciugud. D nsul a fost chirotonit în 22 Ianuarie 1698  n București prin Metropolitul Teodosie în ființă de față a lui Dositeiu, patriarhul Ierusalimului. Metropolitul Teodosie cunoscv nd bine greutățile și ispitele, la cari era espus  în acel timp de grea cercare biserica română din Transilvania, a îngrijit, ca la chirotonia ieromonachului Atanasie  ntru Archiereu după depunerea jur m ntului îndatinat să-i dea și o instrucțiune specială pentru a-l întări în credință ortodocs , și a-i da  nviațiunile de lipsă pentru ap rarea acestei credințe față de ori ce ispită.

 n ac st  instrucțiune stilisat  prin patriarhul Ierusalimului Dositeiu în 22 de puncte i-se amintesc nou chirotonitul Metropolit datorințele sale canonice, și preste tot se obligă prin vot a apăra cu ori ce preț și între ori ce împrejurări ortodocsia bisericii. Prin ac st  instrucțiune Patriarhul Dositeiu indigit z  în un mod nimerit Metropolitului Atanasie și modul, cum să-și apere biserica față de învățaturile calvine și față de încercările de a atrage poporul rom nesc la unire cu biserica apusănă, îndatorându-se Atanasie ca să plinesc  t te după ritualul bisericii ortodocse, s  instituesc  preoți cu purtare bună, Rom nilor să-le predice rom nesce,  r Rușilor și S rbilor slavonesce. Servițiul divin (de sigur în lipsa de cărți rituale tipărite în limba română și aprobate de biserică) se  ndatorez  Metropolitul Atanasie a-l face în limba slavon , numai evanghelia să-o cetesc  seau slavonesce, seau rom nesce, după evanghelia tipărită la București în limba română. De două ori, seau cel puțin odată în an se  ndator z  Atanasie a conchema clerul la sinod spre a discuta și decide asupra afacerilor, cari privesc biserica;  r în casuri grele și de îndoielă să-se adreseze spre a primi deslușirile de lipsă c tr  Metropolitul și Esarchul din București, eventualmente în casurile mai grave și c tr  patriarhul din Constantinopol, de unde prin Esarchul va primi soluțiunile trebuinciose în ori ce cas de îndoielă.

Metropolitul Atanasie a subscris ac st  instrucțiune, și s'a obligat prin vot a observa cu rigore cele cuprinse  ntr nsa;  r Domnul țerii rom nesci Constantin Brancoveanu, om zelos pentru ortodocsia și titor al mai multor bisericii din Transilvania i-a

dăruit ornate și cărți bisericesci, și l'a asigurat, că cât va trăi, va da Metropoliților din Alba-Iulia un ajutoriu anual de 6000 de aspri, dîcînd în documentul de dăruire: „datori ne rînduim, ca în toți anii vieții noastre, ca să avem a da viitorilor de acolo, celor ce vor veni dela această sîntă Meirpoliă de an aspri șese mii, care număr să fiă neschimbat și nemutat, pentru că sciindu-o pre această sîntă Metropoliă, că se invaluește ca o corabie în mijlocul valurilor mării, fiind între multe feliori de eretici necredincioși, și să nepăstvesc dela dênșii în multe chipuri etc.“¹⁾ Din tôte acestea se vede, că Esarchatul și Domnul țerii romănesci Constantin Brancoveanu au făcut tot ceea ce li-a fost prin putință, ca să întărescă pre Atanasie în credința ortodocsă, și să-l sprijinască întru apărarea ortodocsiei bisericii române din Transilvania; și lășindu-se vestea despre acesta în Transilvania mai mulți preoți, cari se dechiaraseră pentru unire cu biserica apusănă sub Metropolitul Teofil, acum își schimbaseră opiniunea.

Constatăm deci, că cu ocaziunea chirotoniei i-s'au pus la dispozițiune Metropolitului Atanasie tôte mijlocele spirituale și materiale posibile, prin cari se pôtă apăra și desvolta ortodocsia bisericii române din Transilvania. Constatăm de altă parte, că ori cât de critice au fost împrejurările politice, în cari si-a început Atanasie funcțiunea de Metropolit, — nu erau de natură, ca să-l siléscă a nu-și ține jurămîntul arhieresc și votul făcut de a apăra și desvolta ortodocsia bisericii. „Durere însă, precum scrie Șaguna în istoria sa bisericescă, noul Arhieriu Atanasie numai decât la începutul Arhieriei sale, au început a se clătina în ortodocsia sa, și numai încă atăta se îngrijea, cum să atragă clerul și poporul pre partea sa, și apoi să efeptuască pasul său pentru unire cu biserica Romii.“

Metropolitul Atanasie rentorcînd din Bucuresci a depus jurămîntul înaintea superintendentului calvinesc Veszprémi István; ér după acesta ademenit de Bárányi și Hevenesi și neșinînd cont de jurămîntul depus și de votul făcut cu ocaziunea chirotoniei în loc de a apăra ortodocsia bisericii subscrie un manifest, în carele declară, că primesce unirea cu biserica apusănă pre lângă condițiunile formulate de Metropolitul Teofil. Acest manifest îl trimite apoi Primatului romano-catolic Colonic.

În urma manifestului subscris de Atanasie Împă-

ratul Leopold I emise diploma din 14 Aprilie 1698, în carea enunță:

„Acela dintre preoții români de rit grecesc, carele pre lângă ce va ține de ritul grecesc, va mărturisi și la catolici, și va recunoște pre înaltul pontifice, se va bucura de privilegiile preoților catolici; ér aceia dintre preoții de ritul grecesc, cari vor crede, că nu trebuie să facă numita mărturisire, sau că se vor uni cu vre una din celelalte religiuni, sau vor afla, că ei au să rămână în statul religiunii sale, se vor bucura de privilegiile respectivei religiuni, pentru care se vor fi declarat, sau că rămânînd în starea actuală a religiunii sale, vor fi conservați în drepturile aceleia, precum se află.“

După această diplomă emise și pimatele romano-catolic al Ungariei, cardinalul Colonic o enciclică, în care asigură pre preoții români de ritul grecesc, că dacă vor primi unirea cu biserica Romii mai ales în cele 4 puncte, înse cu observarea ritului grecesc, au să se bucure întru tôte de aceleași privilegii, șcutințe și prerogative, de cari se bucură catolicii de ritul latin.

După edarea diplomei din 14 Aprilie 1698 Metropolitul Atanasie convocă un sinod în Octomvrie 1698. Acest sinod la carele au participat 38 de protopopi subscrie următorul manifest, aflat în colecțiunea lui Hevenesi de Dr. Nilles și Nicolae Densușianu. Acest manifest carele îl reproducem după Densușan sună în următorul mod:²⁾

„Noi mai în jos scrișii Vlădica, Protopopii și Popii Bisericii Romănesci dăm în scire tuturor căroră se cuvine, mai vîrtos Țerei Ardélului.

† „Cercînd schimbarea acestei lumi înșelătore, și nestarea, și neperirea sufletelor, căroia în mesură mai mare trebuie a fi de cât tôte, din bună voia noastră ne unim cu Biserica Romei cea catholică și ne mărturisim a fi mădulările cestii Biserici sînte catholică a Romei prin cestă carte de mărturie a noastră. Și cu acele privilegii murim o se trăim, cu care trăese mădulările, și popii acestei Biserici sînte, precum Înălția Sa Impăratul și coronatul craiul nostru în milostenia decretului Înălției sale ne face părtași, care milă a Înălției sale nevrînd a o lăpăda, cum se cade credincioșilor Înălției Sale această carte de mărturie și Nălții Sale și Țerei Ardélului o dăm înainte, pentru care mai mare tărie, dăm și pecetile și scrisorile mînilor noastre. S'au dat în Belgrad în anii Domnului 1698 în 7 zile a lui Octomvrie.

²⁾ Veți, „Nicolae Densușan: Independența bisericescă a Mitropoliei române de Alba-Iulia“.

¹⁾ Arhivul pentru istorie și filologie.

† „Inșă într'acest chip ne unim, și ne mărturisim a fi mădulările sfintei catolicescii Biserici a Romei, cum pre noi și rēmășițele nōstre din obiceiul Bisericeii nōstre a Rēsăritului, sē nu ne clătēsca. Ci tōte țeremoniile, serbătorile, posturile cum pāna acum, așa și de acum înainte sē fim slobođi a le ținē după cālindariul vechiu. Și pre cinstitul Vlādica nostru Athanasie nime pānā în mōrtea Sfinției Sale se n'aiba putere al clāti din scaunul Sfinției sale. Ci tocma de i s'ar tēmpla mōrte sē stea în voia soborului pre cine ar alege se fie Vlādica, pre care sfinția Sa Papa și înălțatul împērat sē-l întarēsca, și Patriarchul de supt biruința Înălției Sale sē-l hirotonēsca și în obiceiul și deregatoriilor (citesce: deregatoriile) Protopopilor carii sunt și vor fi, nici într'un fel de lucru nime sē nu se mestece ci sē se ție cum și pānā acum. Țr de nu ne vor lāsa pre noi și pre rēmășițele nōstre într'acēstā așezare, Pecețilē, și iscāliturele nōstre care am dat sē naibā nici o țarie, care lucru l'am întărit cu pecetea mitropoliei nōstre pentru mai mare mărturie.“

(L. S.)

Aici este imprimat în fum sigilul mitropoliei de Alba-Iulia, reprezentând în mijloc icōna Santei Trpimī, Țr în jar inscripțiunea: „† Acēsta este pecetea Mitropoliei Bălgradului.“

Pe fōia a 2-a și a 3-a urmēzā subsemnăturile a 38 protopopi. După acesta urmēzā repetarea pe scurt a condițiunilor de unire scrise de Mitropolitul Athanasie cu māna sa proprie astfel:

„Și așa ne unim acesti ce scriși mai sus cum tōta lege nostrā, Slujba Beserecii, leturghia și posturile se stē pre loc, iarā se nar sta pe loc acele, nici aceste peceți se naibā nici o țarie asupra nōstrā și Vlādica nostru Athanasie se fie în Scaun și nime sē nu-l hārbātuēsca.“

Pe margine:

„Și cāria darul nostru.“

Ath(anasie) L. S.

Acest manifest s'a predat lui Bārānyi, ca sē-l traducā în limba latinā, ca astfel sē-l pōtā înțelege autoritățile superiōre. Dar lui Bārānyi și catolicilor preste tot nu le convenia de felu tectstul manifestului, formulat în limba romānēsca din motivul, cā nu era făcut în numele întregului cler romānesc din Ardél și din părțile adnece, precum și din motivul, cā Atanasie și protopopii, cari l'au subscris nu se dechiaraserā, cā primesc vre una din dogmele bisericii apusene, și nu amintesc nici cu un cuvēt despre cele patru puncte. 2) Astfelu în traducerea latinā a manifestului s'au indus cuvintele: „Omnia

2) Alecsandru Pap: „Desbinarea în biserica Romānilor din Ardél și Ungaria 1697—1701.

admitentes, profitentes et credentes, quae illa admittit, profitetur, ac credit praesertim vero illa quatuor puncta, in quibus hactenus dissentire videbamur, quae etiam in clementissimo Suae Sacratissimae Majestatis Decreto ac Diplomate nobis insinuantur „(Primind, mărturisind și cređēnd tōte cāte le primesce, le mărturisesce, și crede biserica romano-catolicā, și mai nainte de tōte cele patru puncte, în privința cārora pānā acum nu ne înțelegeam, și cari ni-se fac cunoscutē și prin Decretul și Diploma prea grațiosā a Majestății Sale pré sfinte.)“

Acest manifest, scris în colonne, romanesce și în o traducere latinā, carea precum se vede din cele amintite nu consună cu tectstul originalul romānesc l'a șubsternut sinodul pre lângā suplicā drept la împēratul. 4)

Șcirea despre îmbrățisarea unirii de cātrā o parte din clerul ortodocs din Transilvania a dat nascere unei mari ferberi atāt între credincioșii ortodocși din Transilvania, cāt și între cei din principatele vecine 5) Hotărīrea luată de o parte din cler de a accepta unirea a întēmplat o mare rezistență în cealaltā parte a clerului romānesc rēmas statornic în credința strămoșēsca și din partea poporului, carele fidel tradițiunilor rēmase din bētrāni își astepta mântuirea sa vremelnicā și vecinicā din apērarea și susținerea legii sale străbune în întrēga ei genuinitate, Țr cele ce urmēzā dovedesc, cā acest mod de gândire și judecatā era unicul sigur și îndreptățit.

Trecuse clerul și poporul romānesc în decursul veacurilor pānā aci prin situațiuni și mai grele, de cum era acēsta. Și adēnc ii-era imprimată în inimā convingerea, cā numai remānēnd în legea strămoșēsca își-pōte continua cu succes lupta pentru esistență și desvoltare.

Manifestul edat în limba romanā în 7 Octomvre 1698, și subscris de Atanasie, ca „Episcop“ și nu ca Metropolit și de 38 de protopopi il-substernu Bārānyi în traducerea latinēsca, făcutā de dēnsul și dietei transilvane, cu rugarea, ca sē-se cetēsca, și inarticuleze. Dieta însă nu voi, sē recunōscā acel manifest de un act legal. Respins fiind de dietā Bārānyi se plānse cātrā primatele Colonici; Țr Atanasie scrisse împēratului, primatului Colonici, nunțiului papal din Viena și cancelariului aulic din Transilvania rugāndu-se pentru întărīrea unirii și pentru apērarea ei.

4) Barițiu: „Părți alese din istoria Transilvaniei.“

5) Episcopul Melchisedec: „Papismul și biserica ortodocsā din regatul Romāniei.

După ce se încheiă pacea dela Carlovăț (26 Ianuarie 1699), Împăratul Leopold I emise diploma din 26 Februarie 1699 scrisă și de Primatele Colonici. Acastă diplomă a fost emanată nu numai pentru cei ce se dechiară pentru unire în Transilvania, ci și pentru toți uniții ruteni și alții din Ungaria din Croația, și Slavonia. În prețul celor 4 puncte și al profesiunii de credință romano-catolică diploma promitea și asigura din partea Împăratului toate drepturile și scutiunile, de cari se bucură fețele bisericesci de rit latin, și se poruncesce tuturor autorităților publice să nu cuteze, a mai asupra persoanele eclesiastice unite sub nici un pretest, pre preoții uniți să nu-i mai tracteze ca pre iobagi, să nu-i silască la robote, la muncă și prestațiuni calonicali, nici chiar sub titlu de onorariu, nici în temniță să nu-i mai arunce, cu atât mai puțin să cuteze a-i lua la gónă, pentru că s'au unit, să nu-i alunge din parochiă, din locurile și beneficiile avute să nu-i scótă, — să scia că vor căde sub acele pedepse, sub cari cad cei cari asupresc preoții și celelalte persoane de rit latin. Mai departe Împăratul prin acastă diplomă avisază toate autoritățile publice, chiar și dieta Transilvaniei și generalii și oficerii armatei, că ori când, și ori unde uniții ar reclama încontra asupritorilor, și s'ar plânge asupra lor, autoritățile publice să-i apere, și să-i ajute încontra tuturor vrășmașilor.⁶⁾

Două acte urmate după edarea acestei diplome justifică pre deplin încă acum la început ținuta clerului și poporului românesc, rămas credincios bisericii străbune, și anume :

Magnații romano-catolici îndată după aparițiunea diplomei din 26 Februarie 1699 încep a-se gira ca stăpâni asupra clerului românesc, carele se dechiarase pentru unire, și în 29 Martie 1699 emit către Episcopul Atanasie o instrucțiune, în carea pretind dela dânsul următoarele, și anume : 1) Să nu sufere, ca popii români să mai țină pre lângă sine, în locuințele lor, pre altcineva, consângean, seau străin, cu scop de a-l scuti de imposite și de alte greutăți ; 2) În fie care sat să fiă numai un popă, ér în comunele mari câte doi, că mai mulți nu vor fi suferiți. 3) Dacă popa românesc nu locuiesce pre locul bisericii, ci pre al vre unui nobil, să fiă datoriu a-se tocmi cu acela, seau mai la înțeles să-i fiă iobagiu. 4) Popii românesci să dea și ei dijmă, dacă samână în pământuri nemeșeci. 5) Episcopul să spuie popilor românesci, că

⁶⁾ Barițiu opul citat.

să nu umble cu doi bani în trei pungi ; ci dacă voiesc să aibă folos din diploma împărătescă, să se unescă cu romano-catolicii în cuget curat, și să nu umble cu viclenii, căci în cas ca acesta vor fi de sigur aspru pedepsiți.

Magnații calvini pre de altă parte trimiseră la Viena pre un magnat cu numele Vas, ca să înformeze pre Împăratul și regele Leopold I, că manifestul de unire l'au făcut Atanasie cu cei 38 de protopopi fără voia poporului, și că este o vătămare pentru celelalte confessiuni, și face sânge rău în populațiunea Transilvaniei. În urma acestei informațiuni, Leopold I a emis diploma din 26 August 1699 prin carea a enunțat, precum declarase și prin diploma din 14 Aprile 1698, că românii au voiă a-se uni cu ori care din cele patru religiuni recepte, seau a rămâne în credința lor părintescă.

După acastă diplomă guvernul formulă, și dieta Transilvaniei votă următoarele dispusețiuni, și anume :

1. În Transilvania, în satele mai mari, seau mai impoporate să fiă numai câte doi popi românesci, în cele mici numai câte unul, mai mulți nu.

2. Episcopului să nu-i fiă permis a chirotoni ómeni nedemni, și să nu-i chirotonescă pre bani, ci numai pre atari să chirotonescă, cari esaminându-se se vor arăta destoinici pentru chemarea preoțescă. Dar la examen să nu fiă numai episcopul românesc, ci să trimită esaminatori și Episcopul acelei religiuni indigene, cu carea se vor fi unit.

3. Fiindcă Români n'au acum nici o școlă în adevăr bună, așa dară cine vrea să se facă popă românesc, să învețe în școlile acelei religiuni, cu carea se vor uni, altmintrelea să nu se primescă la preoție.

4. Popii, cari nu-și află parochie, și n'au proprietatea lor, pre carea să trăiescă fără paguba proprietariului strein, seau a altora, să mērgă la vre-o mânăstire, și în sate să nu locuiescă.

5. Popii românesci să plătescă dijmă de pre toate locurile, cari nu sunt proprietatea bisericii.

6. Deórece nu este permis a bate pre cineva, fără a fi fost condamnat judecătoresce, așa nici popii românesci, cari se vor fi alăturat la vre una din cele patru religiuni, în cas de escese să nu fiă tractați mai rău, decât popii respectivei confessiuni. Din contră popii, cari nu se vor fi unit cu vre una din cele patru religiuni recepte, ci au rămas în statul vechi, să fiă tractați tot ca mai nainte, (adecă după Aprobate chiar și pre prepus să fiă arestați, batjocuriți, bătuti).

7. Nici Episcopul, nici preoții români să nu

afurisescă, ci în privința acésta să urmeze usul acelei religii, cu carea se vor uni.

Aceste puncte s'au tradus, și s'au tipărit în limba română și s'au trimis Episcopului Atanasie și protopopilor, membri ai Consistoriului la 26 Septembrie 1699 prin o comisiune de patru deputați aleși de dietă, ca reprezentanți ai celor 4 confesiuni recepte. Comisiunea acésta porunci episcopului, ca acele 7 puncte să-le împartă cât mai în grabă la toți preoții români, și să-le facă tot de odată cunoscut, că dieta a instituit o comisiune, compusă din 8 membri, 4 mireni și 4 preoți, aleși din cele 4 religii recepte, și anume din fie-care câte unul, spre scopul ca să provoce pre preoți și pre popor, să spună curat și fără frică, cu care dintre cele 4 religii vor să țină, la care vor să se alature, ér despre rezultat să se facă raport împératului.

(Va urma.)

Fenomenele voinței.

— Studiu psihologic. —

Mișcările corporale.

1) Generalități.

a) Caracteristica mișcărilor.

Stările interne ale unei ființe viețuitoare se revélă prin mișcările sale. Deci psihologia are de a tracta și despre mișcările corporale. Dacă stările interne, le numim *mișcări interne*, atunci fenomenele, prin cari stările interne se manifestă în afară, le putem numi *mișcări externe*. Toate mișcările se produc, precum știm, prin contragerea și întinderea mușchilor. Impulsul spre contragere emanează dela organele centrale motorice și prin nervii motori se transmit la mușchi. Impulsul spre mișcare se zice: *inervațiune motorică*.

b) Clasificarea mișcărilor.

Toate mișcările corporale se pot divisa în *doe* clase, și anume: 1) *mișcări inconștiente*, 2) *mișcări conștiente*. Cele dintâi se produc și decurg fără știrea noastră, de ex. baterea inimei, contragerea și dilatarea pupilei, șcl. ear la cele din urmă noi putem să cunoaștem cauza și originea mișcării, și putem urmări cu atențiunea întreaga ei decurgere.

Mișcările inconștiente se nasc exclusiv numai din *cauze fizice* și sînt de *doe* feluri: 1) *mișcări automate*, și 2) *mișcări reflexe*.

La mișcările conștiente, pe lângă condițiile fizice, mai conlucră și *cauze psihice*; deci aceste mișcări se produc în mod psihofizic; ele asemenea sînt de *doe* feluri: 1) *mișcări instinctive*, și 2) *mișcări voluntare propriu zise*.

Afară de aceste patru feluri de mișcări corporale, mai sînt încă așa numitele: *mișcări de expresiune*, de ex. risul, plânsul, gesturile, vorbirea, șcl;

prin cari se exprimă cu deosebire stările interne ale individului, și cari totodată servesc spre a comunica aceste stări cu alții.

2) Mișcările automate.

a) Caracteristica lor.

Sub numele de *mișcări automate* cuprindem toate acele mișcări, cari se săvêrșesc fără conștientă, independent de ori-ce excitație externă, ci curat numai din *impulse interne centrale*. De ex. pornirea nestăpănită a copiilor cătră mișcare; actul deșteptării, care urmează automatic, fără impuls exterior, șcl.

b) Causa mișcărilor automate.

Centrele automate. Causale mișcărilor automate sînt așa numitele excitațiuni automate, prin cari înțelegem iritațiunile interne ale regiunilor motorice centrale. Baza acestor iritații interne sînt anumite stări sau schimbări de ale sângelui și îndeosebi influența productelor de oxidație. Inervațiunea mișcărilor automate se produce în centrele nervoase inferioare, și anume în mēduva spinării și în mēduva prelungită. Părțile motorice ale ganglionilor cerebrali încă pot să contribuie la aceste mișcări. Dar prin nici o experiență nu se poate dovedi, că și pătura corticală ar fi sediu de excitațiuni automate.

Producerea mișcărilor automate.

La producerea mișcărilor automate excedentul de energie nervoasă, acumulată în organism prin nutrițiune, cere și tinde de a se descărca. Curentul nervos e curat centrifugal. Astfel de mișcări se pot observa chiar și în perioada fetală a individului, de ex. puiul de găină, încă în ou, începe a se mișca din aș cincizeci, șcl.

c) Speciile mișcărilor automate.

Excitațiunile automate ale mēduvei spinării.

Sub influența excitațiilor automate, cari isvoresc din mēduva spinală, stau mușchii unor organe ale aparatului nutritiv, și anume mușchii anulari ai vaselor sangvine. Asemenea și unii mușchii inchizători.

Excitațiunile automate ale mēduvei prelungite.

Cele mai multe centre de reflexiuni ale mēduvei prelungite sînt totodată și centre automate. Aci aparțin mișcările respiratorice, mișcările inimei și inervațiunea vaselor sangvine. Fie-căreia din aceste funcțiuni îi corespund câte *doe* centre, și anume mișcărilor respiratorice, centrele de inspirație și de expirație; mișcărilor inimei, centrele de accelerație și de retardare ale palpitațiunei; inervațiunei vasomotorice, centrele de contractare și de dilatație a luminei vaselor. Dintre aceste centre de acțiune reflexă, totdeauna numai unul e totodată și centru automatic, și anume: la mișcările respiratorice, *centrul de inspirație*; la mișcările inimei, *centrul de retardare*; la inervația vaselor sangvine, *centrul de contractiune*.

d) Mișcările automate în raport cu voința.

Cele mai multe mișcări automate, precum respirația, mișcările inimei și ale vaselor sangvine, nu stau în nici un raport direct cu dezvoltarea actelor voluntare.

Numai mișcările respiratorice se pot stăpâni ocașional prin voință. Afară de mișcările, cari își păstrează caracterul lor automat de la începutul și până la finea vieții, mai putem observa la copilul mic nou născut, ba și la omul matur, o mulțime de mișcări, despre cari nu putem zice nici că sînt reflexe, nici că sînt voluntare, și prin urmare trebuie să-le privim ca automate, de ex. tendința către mișcare după un îndelungat repaos, șcl. Unele mișcări automate dispar cu cât omul înaintează în etate, iar altele se contopesc în seria mișcărilor voluntare și și perd caracterul automat.

(Va urma.)

Dr. P. Pipos.

Calendarul Indictului

séu al anului bisericesc 1896 visect dela Domnul și Mântuitorul nostru Iesus Christos,

întocmit pe câte o săptămână cu indicațiuni tipiconale privitoare la slujbele dumnezeiești și cu alte însemnări folositoare creștinilor ortodocși.

Luna lui Martie. (Marțișor, Germenar).

are 30 zile, ziua are 12 ore, noaptea are 12 ore.

Săptămâna luminată

Tipicul pentru zilele săptămânei luminate este identic cu al Duminecei Învierii Dlui. Ca regule tipiconale pentru săptămâna acésta servesc următoarele: 1) Utrenia se începe cu: „Mărire sfintei cei de o ființă etc.“ 2) Liturgia cu: „Bine cuvântată este împărăția etc.“ 3) Psalmii de dimineață (și psalmul de séra) nuse cetesc ci îndată după „Christos a înviét“ urméză Ectenia cea mare, și apoi Canonul. 4) Din Minei ale sfinților nu cântăm, 5) Pe fiecare zi din săptămâna luminată e dominant alt glas: Duminecă gl 1, Luni gl 2, Marți gl 3, Miercuri gl 4, Joi gl 5, Vineri gl 6, Sâmbătă gl 8. Dela aceste glasuri se cântă stihirile de séra și Laudele mari. 6) La Utrenie nu se cetescce Evangelia. 7) La Liturgie se cântă antifonele ér în loc de: „Bine e cuvântat“, apoi în loc de „Vezut-am lumina“, în loc de: „Sé se umple gurile noastre“, și în loc de: „Fie numelui Dlui“ se cântă: „Christos a înviét“. 8) Preotul se îmbracă în toate vestimintele îndată la început precum dimineața așa și séra. 9) Ușile iconostasului stau deschise întréga săptămână, și numai perdeaua se trage când e trebuință.

Notă: Fiind-că estimp au cădút *Bunel Vestiri* în Lunea luminată, însemnăm pentru acest cas următorul tipic: Stihiri de séra cântăm de ale învierii din Octoich și de ale Bunelor vestiri cu stihirea mării. Stihivna învierii ér cu „Mărire cântăm stihirea B. Vestiri. La Litie cântăm Stihirile B-Vestiri, ér la binecuvântarea pânlor cântăm tropariul B-Vestiri de 3-ori. — *La Utrenie*: După „Christos a înviét“ cântăm cu „Mărire Și acum“ Tropariul B-vestiri. După Ectenie urméza Polieleul și Măririmurile cu Antifonul, Prochimenul și Evangelia Bunelor Vestiri. După Evangelia: „Învieria lui Christos“ (Ps. 50 nu dicem) și imediat cântăm stihirile cu „Marire“ pe gl 2 de ale B-Vestiri. Urméză „Mântuesce Dne poporul Teu“ apoi Canonul Pasrilor, ér la péсна a 9-a cântăm irmosele B-Vestiri. Sfétilna Pasrilor cu a Bunelor-Vestiri de 2-ori. Laudele mari ale învierii și ale B-vestiri cu „Marirea“ B-Vestiri și cu „Și-acum“ a Pasrilor, apoi „Christos a înviét“ cu „Mărire-Și acum“ Tropariul B-Vestiri. *La Liturgie*: După Incungiuare cântăm „Christos a înviét“ de 3-ori, apoi Tropariul Bunelor Vestiri, cu „Mărire: Condacul Pasrilor, ér cu „Și-acum“ al Bunelor-Vestiri, Apostolul și Evangelia B-Vestiri, apoi a zilei. Irnosul și Pri-césna Pasrilor.

Notă *La Dumineca Tomei* urmám tipicul arătat în Penticostar. La Utrenie după binecuvântare urméză: „Chris-

tos a înviét“ de 3-ori și îndată recităm cei 6 psalmi de dimineață începénd dela: „Mărire întru cei de sus lui Ddeu etc. ér celelalte urméză după cum se arată în Penticostar. La Liturgie, după binecuvântare se cântă „Christos a înviét“ de 3-ori apoi Ectenia cea mare, Feriçirile, Apostolul și Evangelia Duminecei. Irnosul Pasrilor ér în loc de „Vezut-am lumina“ cântăm „Christos a înviét.“

Val. Magdu.

D I V E R S E.

* *Consistoriul eparchial aradan* este conchelat în ședință plenară pe ziua de 29 Martie (10 Aprile) a. c. la 10 ore înainte de amézi. Obiectele de pertractare sunt: rapórtel Consistoriului către Sinodul eparchial, și rapórtel sinódelor protopresviterale.

* *Adunarea generală* a fondului preoțimeii gr. or. din eparchia Aradului, este conchelată pe Sâmbătă în săptămâna Luminată, la 9 ore înainte de amézi — în sala Consistoriului din Arad.

* *Promoțiune*. În 16 28 Martie a. c. a fost promovat în aula universității Francisc-Iosefine din Cernăuți d-lu Georgiu Proca, profesor substituit la institutul pedagogic-teologic din Arad, la gradul de Doctor în științele teologice. — Felicitările noastre!

* *Societatea de lectură* a elevilor dela seminariul diecesan arangiază și în anul acesta obicinuita ședință festivă la „Dumineca Tomei“, în sala cea mare a seminariului. Programa ședinței este următoarea:

1. „Christos a înviét“ cor bărbătesc.
2. „Cuvént de deschidere“ rostit de vicepreședintele cosietății George Ardelean teol. c. III.
3. „Învieria Ta Christoase“, cor. bărbătesc.
4. „Dimitrie Tichindeal, disertațiune de George Subu, pedagog c. IV.
5. „Dor mi-e dor“, melodie poporală esecutată de orchestra societății.
6. „Michnea și Baba“, poesie de D. Bolintinean, declamațiune de A. Todan, t. c. III.
7. a) „Numele Teu“, cor. bărb. de C. Porumbescu.
b) „Floricioă“, cor. bărb. de Wachmann
8. „Românul și legea sa“, disertațiune de G. Ciuhand, teol. c. III.
9. a) „Uită mamă“, cor. bărb. de G. Dima
b) „Moțul la drum“, cor. bărb. de I. Vidu.
10. Actul III. scena II. din „Iuliu Cesar“ tragedie de W Schakespeare, declamațiune de: P. Givulescu (Antoniu), Vasile Terebenț (Brut), Corneliu Gherga, Floria Roxin, Petru Șepețan, teologi și Trăian Cărbăbaș, ped. c. IV. (cetățeni.)
11. „Putpuriu românesc“ de Trifon Lugoșan, esecutat de orchestra societății.
12. a) „Eu mă duc codrul rămâne“, }
cântec hăducesc. } de
b) „Sai Române, sai în joc“, cor. b. } G Musicescu
13. „Marș“, de Trifon Lugoșan, esecutat de orchestra societății.

* *România Jună*, societatea academică social literară a emis invitațiile la festivitatea Jubileului séu de XXV de ani ce se va serba sub protectoratul Domnului Nicolae Dumba, membru în senatul imperial etc. cu următorul program: Joi 9 Aprilie st. n. 8 ore séra: Serată de cunoștință. Salón-le Kaiserhof. — Vineri 10 Aprilie 10 și 1/2 ore a. m.: Requiem în memoria membrilor decedați ai „R. J.“ în Biserica gr. or. I., Fleischmarkt. — Vineri 10 Aprilie 8 ore séra: Commers fest v. Sala Ro-

nacher. — Sâmbătă 11 Aprilie 12 ore a. m.: Desvălirea portretelor fundatoretelor Societății, ale Dómnelor: Matilda Dumba n. Ghermani. Baronesa M. Hye de Glunck n. Filișanu. E. de Marenzeller n. Bibescu. Localitățile Societ. IX., Lazarethgasse 26. — Sâmbătă 11 Aprilie 8 ore seara: Banchet. Grand Hôtel I., Kärnthnerring. — Duminecă 12 Aprilie: Escursiune.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pe baza aprobării planului de reparare a Preavenabilului Consistoriu Aradan din 8 Septembrie 1895 Nr. 5219. Comitetul parochial din comuna **Șistaroveț**, tractul Lipovei, deschide licitație minuendă, cu termen pe 23 Aprilie 5 Maiu a. c. carea se va ținea în sânta biserică din loc la 11 ore. p. m. în prezența Comitetului paroch. cu prețul de 667 fl. 80 cr: pentru repararea Sântei biserici din loc — doritorii de a întreprinde acest lucru pentru orientarea lor sunt avisați a căuta planul (Überschlag) la oficiul parochial din loc.

Șistaroveț în 19 Martie 1896. v

Simeon Tomescu, m. p. *Meletiu Suciu, m. p.*
preot. preș. com.

Concurse.

Pe baza decisului Venerabilului Consistoriu gr. or. oradan de datul 2/14 Martiu a. c. Nr. 33/8B., se escrie concurs pentru îndeplinirea parochiei vacante **T. Creștor** protopopiatul Tincei com. Bihar (Sarkad Keresztur), parochie de classa a III-a pe lângă următoarele emoluminte:

a) 12 jugere pământ parochial arătoriu; b) patru drepturi de pascum în comun; c) unul și jumătate drept pascum pentru meriste; d) birul preoțesc dela 73 numere, câte una vică grâu și jumătate vică orz, ori cucuruz e) dela filii lăcăi 5 cubule grâu; f) stolele preoțesci; g) folosirea intravilanului și asupra edificatelor parochiale. — Tóte aceste computeate la olaltă dau suma de 403 fl. 50 cr. v. a. calcul mediu.

Doritorii de a ocupa această parochie, își vor instrua recursele conform regulamentului congresual, pentru parochie de classa a III-a și le vor înainta la subsemnatul în Tulca (Tulka) p. u. N. Szalonta până în 26 April 8 Maiu a. c. ér până la alegere ce se va întâmpla în 28 Aprilie 10 Maiu a. c. vor avea a se presenta la sta biserică a-și arêta desteritatea în cele rituale. —

Tulca, la 19/31 Martiu 1896.

Nestor Porumb, m. p.
adm. protopopesc.

—□—

Pe baza decisului Venerabilului Consistoriu gr. or. oradan de datul 2/14 Martie a. c. Nr. 152/9. B. se escrie concurs, pentru îndeplinirea parochiei vacante **Lupóie**, (Farkaspatac) protopopiatul Tincei, com. Bihar, parochie de classa a III-a pe lângă următoarele emoluminte:

a) dela 86 numere de case câte o vică cucuruz; b) dela 86 numere câte 1 fl. în numărariu; c) folosința pământului parochial; d) dela 86 numere câte 2 porțiuni de fân în natură; e) dela fie care număr de casă câte o și de lucru; f) dreptul anual de lemne din pădurea comună; g) stólele preoțesci; h) drept de pășune pentru 25 vite; i) folosința supraedificatelor parochiale. Tóte a-cestea computeate la olaltă, dau un venit anul de 400 fl. 40 cr: calcul mediu.

Doritorii de a ocupa, își vor intrua recursele conform vegulamentului congresual, pentru parochie de classa a III-a și le vor înainta la subemnatul în Tulca (Tulka) p. u. N. Szalonta până în 30 April (12 Maiu) a. c. ér până la alegere, ce se va întâmpla în 2/14 Maiu a. c.

vor avea a-se presenta la Sta biserică, pentru a-și arêta desteritatea în cele rituale.

Tulca, la 19/31 Martie 1896.

Nestor Porumb, m. p.
rdm. protopopesc.

—□—

Pentru deplinirea parochiei de classa a III-a din **Cladova** protopresbiteratul Belințului devenită vacantă prin stremutare, pe baza rezoluțiunei Prea Sântiei sale Domnului Episcop dtto 29 Fepruaru a. c. Nr. 1201. — se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în fóia oficiósă „Biserica și Școla“

Emolumintele sunt: 1.) 30 jugere pământ arătoriu și fênațiu și 1/2 juger intravilan, ce represinta un venit anual be 300 fl. v. a. 2.) birul parochial dela 140 numere de case, câte 14 kilograme cucuruz de număr, computeat în bani 70 fl. érá casele fără număr dau câte o zi de lucru. 3) stola usuată. — Tóte venitete computeate la olaltă dau o sumă de 480 fl. v. a. cel puțin.

Recursele ajustate conform prescriesele stat. org. și a regulamentului pentru parochii se se trimită părintelui protopresbiter Iosif Grădinariu, în Belincez u. p. Kiszetó; până ta termenul mai sus indicat, având recurenții a se presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătóre în sta biserică din loc, spre a-și arêta desteritatea rituală și omiletică.

Din ședița Comitetului parochial gr. or. din Cladova, ținută la 10/22 Martie 1896.

Pentru Comitetul parochial:
Teodor Apateanu, m. p.
not. comit.

În conțelegere cu: IOSIF GRĂDINARIU, m. p. protopop.

—□—

Pentru deplinirea capelaniei temporale la parochia din **Totvaradia**, se escrie concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în foia oficiósă „Biserica și Școla.“

Beneficiul capelanului e: 1) Opt (8) jughere din sesiunea parochială; 2) locuință în casa parochială și folosirea a două grădini intravilane; 3) birul preoțesc câte una măsură cucuruz sfârmat dela 200 numere de ease; 4) Venitul stolar usuat. Alegêndul capelan va conduce sub răspunderea lui și oficiul parochial, de după carele va avea și venitul ce va incurge. Dela recurenți se cere cualificațiunea de a treia clasă. Recursele sunt a se înainta la Prea On. oficiu protopresbiteral în Maia-Radna.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută în Totvaradia, la 26. Februaru c. v. 1896.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresbiterului: VASILE BELEȘ, m. p.

—□—

Sê escrie concurs pentru parochia vacantă din **F-Tout** protopresbiteratul Beliu cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școla.“

Dotățiunea parochială este: 1) 18 jugere de pământ arător 200 fl., 2) birul preoțesc dela 280 Nr. 280 fl., 3. Venitele ștolare 100 fl.; 4) 16 jugere competență de pășune 40 fl.; 5) locuință în natură 60 fl.; de tot 680 fl.

Doritorii a recurge la această parochie de classa a II-a au a-și adresa suplicele ajustate cu documentele de lipsă cătră comitetul parochial la protopopul tractual **Petru Suciu**, în Ókrós; ér până la terminul susindicat cu observarea § 18 din Regulamentul pentru parochii se pot înfățișa în biserică spre a-și dovedi desteritatea în cântare și servițiul divin. Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual:
PETRU SUCIU, m. p. protopresbiter.